

HISTORIA MUZYKI

PSM II st. c-4

KLASA I

Periodyzacja dziejów muzyki

Uczeń zna chronologię epok w historii muzyki i potrafi je wymienić z podaniem umownych dat granicznych. Uczeń potrafi określić epokę, z której pochodzi wysłuchany utwór oraz uzasadnić wybór.

Barok

Uczeń określa ramy czasowe epoki baroku z podaniem wyznaczających je umownych faktów historycznych, charakteryzuje kulturę baroku oraz dostrzega związek muzyki z rozwojem innych dziedzin sztuki. Rozpoznaje i opisuje podstawowe cechy języka muzycznego muzyki baroku, poprawnie posługując się terminami i pojęciami z zakresu: obsady wykonawczej, faktury, systemu dźwiękowego, melodyki, rytmiki, rozpoznaje i opisuje podstawowe techniki kompozytorskie, ze szczególnym uwzględnieniem basso continuo, techniki koncertującej i ostinatowej. Wskazuje główne formy i gatunki barokowe, charakteryzuje zasady ich konstrukcji.

Gatunki wokально-instrumentalne

Opera barokowa

Uczeń opisuje związki *dramma per musica* z kulturą starożytną Grecji. Rozpoznaje i opisuje styl recytatywny, monodię akompaniowaną, retorykę barokową, *bas cyfrowany*, *stile antico* i *moderno*, styl koncertujący. Określa i charakteryzuje współczynniki opery, np. *sinfonia*, *recytatyw*, *aria*, *ritornel*, dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej. Wymienia twórców *Cameraty florenckiej* (G. Caccini, J. Peri), szkoły weneckiej (C. Monteverdi), neapolitańskiej (A. Scarlatti, G. B. Pergolesi) oraz ich osiągnięcia. Uczeń opisuje i zna twórców opery we Francji (J.B. Lully, J. Ph. Rameau) i Anglii (H. Purcell, G.F. Händel). Dostrzega dominację opery włoskiej. Poprawnie posługuje się terminami i pojęciami muzycznymi: *styl bel canto*, *opera buffa*, *seria*, *sinfonia* (*uwertura włoska*, *francuska*), *aria da capo*, *recitativo secco* i *accompagnato*, dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej. Wyjaśnia znaczenie pojęć: *ballet de cour*, *tragedie lyrique*, *masque*. Zna estetyczny spór o rolę opery w XVIII w. (spór *buffonistów* i *antybuffonistów*).

Kantata

Uczeń opisuje powstanie kantaty włoskiej, wskazując na jej związki z *madrygałem*, *monodią akompaniowaną* i *operą*. Opisuje różnorodność funkcji, treści, obsady oraz ukształtowań formalnych kantaty. Dostrzega znaczenie *chorału protestanckiego* w kantacie niemieckiej, wymienia przedstawicieli kantaty w różnych ośrodkach narodowych, charakteryzuje twórczość kantatową J. S. Bacha.

Koncert kościelny

Uczeń charakteryzuje koncert kościelny, umie wymienić jego twórców.

Oratorium

Uczeń potrafi wyjaśnić znaczenie terminów: oratorium, testo, oratorio volgare, oratorio latino. Wskazuje źródła rozwoju oratorium, dostrzega znaczenie monodii akompaniowanej i elementów formy operowej dla rozwoju oratorium, wymienia przedstawicieli oratorium w różnych ośrodkach narodowych, zna cechy oratoriów G. F. Haendla. Dokonuje analizy słuchowej i słuchowo-wzrokowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej.

Pasja

Uczeń potrafi wyjaśnić znaczenie terminu pasja w muzyce oraz źródła wykorzystywanych w niej tekstów, dostrzega zakorzenienie pasji w muzyce średniowiecza i renesansu (pasja chorałowa i motetowa), opisuje zasadę budowy pasji oratoryjno-kantatowej, dokonuje analizy słuchowej i słuchowo-wzrokowej fragmentów pasji J. S. Bacha z uwzględnieniem retoryki oraz symboliki dzieł.

Msza

Uczeń zna cechy mszy w stile antico i moderno, charakteryzuje mszę kantatowo-oratoryjną i wskazuje na jej związki ze współczynnikami formy operowej, rozpoznaje i określa stile antico i moderno w mszach okresu baroku, dokonuje analizy słuchowej i słuchowo-wzrokowej fragmentów *Mszy h-moll* J. S. Bacha oraz *Missa Paschalis* G. G. Górczyckiego.

Gatunki instrumentalne

Suita

Uczeń opisuje różnorodność ukształtowań suity barokowej, wymienia tańce wchodzące w skład suity oraz omawia ich cechy (allemande, courante, sarabande, gigue oraz menuet i gawot). Zna przedstawicieli suity barokowej, dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów muzycznych.

Sonata

Uczeń zna genezę oraz ogólne cechy sonaty, wyjaśnia terminy sonata da chiesa i da camera, określa zasadę budowy sonaty da chiesa i da camera, opisuje obsadę wykonawczą sonat barokowych oraz wyjaśnia terminy: sonata a due (sonata solowa), a tre (triowa), a quattro, dostrzega eksperymentalne efekty brzmieniowe i ilustracyjność w sonacie barokowej. Zna przedstawicieli sonaty barokowej, dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów muzycznych.

Koncert

Uczeń zna genezę techniki koncertującej, potrafi scharakteryzować różne rodzaje koncertu barokowego: concerto grosso, koncert solowy, opisuje aparat wykonawczy charakterystyczny dla koncertu barokowego, wskazuje na elementy ilustracyjne i programowe w koncertach barokowych. Zna przedstawicieli koncertu barokowego, dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej.

Inne gatunki i formy instrumentalne

Uczeń zna cechy następujących gatunków i form instrumentalnych baroku: ricercar, canzona, preludium, preludium chorałowe, toccata, fantazja, preludium i fuga, oraz wariacji ostinatowych, dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej.

Uczeń charakteryzuje twórczość J. S. Bacha i G. F. Händla w powiązaniu z biografią kompozytorów.

Polska muzyka w epoce baroku

Uczeń określa ramy czasowe epoki z odniesieniem do wydarzeń historycznych, opisuje organizację życia muzycznego w Polsce, omawia dzieła wybranych kompozytorów polskich (A. Jarzębski, M. Mielczewski, B. Pękiel, S. S. Szarzyński, D. Stachowicz, G. G. Gorczycki, M. J. Żebrowski), dokonuje analizy słuchowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej.

Klasycyzm

Uczeń określa ramy czasowe epoki z podaniem wyznaczających je umownych faktów historycznych, omawia cechy muzyki klasycznej w kontekście politycznym, społecznym i kulturowym oraz dostrzega związki rozwoju muzyki z innymi dziedzinami sztuki, dostrzega współistnienie stylów późnobarokowego, stylu galant i wczesnoklasycznego, określa i charakteryzuje współczynniki formy sonatowej (np. temat, łącznik, przetworzenie, reprzyza, kadencja) oraz dostrzega oddziaływanie formy sonatowej i cyklu sonatowego na gatunki muzyki klasycyzmu. Uczeń rozpoznaje i opisuje styl galant na przykładzie muzyki kompozytorów szkół przedklasycznych, zna szkoły przedklasyczne, wymienia ich przedstawicieli i określa osiągnięcia w dziedzinie muzyki.

Znajomość utworów muzycznych

Uczeń rozpoznaje utwory podając kompozytora, tytuł utworu oraz nazwę lub numer części.

C. Monteverdi - *Lamento d'Arianna* z opery *Arianna*, opera *L'Orfeo*: *Toccata* (instrumentalny wstęp), aria Orfeusza z koncertującymi instrumentami *Possente spirito* (*Potężny duchu*), Recytatywy posłanki, Orfeusza i pasterzy *Ahi! Caso acerto!* (*Ach! okrutne fatum*), chór nimf i pasterzy *Lasciate monti*,

G. B. Pergolesi – Recytatyw i aria basowa *Sempre in contrasti* (*Zawsze na przekór*) z opery *La serva padrona*,

H. Purcell - *Lament Dydony* z opery *Dydona i Eneasza*,

G. F. Haendel - aria sopranowa *Lascia ch'io pianga* (*Pozwólcie mi płakać*) z opery *Rinaldo*, oratorium *Mesjasz*: fuga *For unto us Child is born* (*Dla nas Dziecię się narodziło*), aria sopranowa *Rejoice greatly*, (*Raduj się wielce, Córo Syjonu*), fuga *And with his stripes* (*Przez jego rany zostaliśmy zbawieni*), aria basowa *Why do the nations* (*Dlaczego narody knują zamysły daremne*), fuga *Let us break their bands* (*Zerwijcie więzi*), chór *Alleluja*, aria basowa *The trumpet shall sound* (*Gdy zabrzmie trąba*), fuga *Amen*.

G. F. Haendel - *Uwertura* z suity orkiestrowej *Muzyka na wodzie*, *La Rejouissance* (*Radość*) z Suity orkiestrowej *Muzyka ogni sztucznych*, Koncert organowy *Kukułka i słowik*: cz. 2 *Allegro*, Concerto grosso g-moll – *Allegro* (fuga),

J. S. Bach - *Magnificat D-dur* cz. 1, aria sopranowa (cz. 1) z kantaty *Jauchzetz Gott* (*Chwała Bogu na całej ziemi*), aria basowa z Kantaty *Ich habe genug* (*Mam dosyć*) z koncertującym obojem,

Kantata *Wachet auf* (*Powstańcie, wzywa nas głos Pana*): duet sopranu i basu (*Oblubieńca i Oblubienicy*) *Wann kommst du, mein Heil?* (*Kiedy przybędziesz, mój Zbawicielu?*) z koncertującymi skrzypcami, chorał *Zion hört* (c.f. - tenory unisono),

I. Chór z Oratorium na Boże Narodzenie: Jauchzet, frohlocket! (Radujcie się i weselcie), Pasja wg św. Mateusza: recytatywy Ewangelisty, Pilata i tłumu Żydów (turba Judeorum), aria altowa z koncertującymi skrzypcami Erbarme dich (Zmiłuj się nade mną Boże), chorał O Haupt voll Blut und Wunden (O głowo skrwawiona i zraniona)

J. S. Bach - Wielka Msza h-moll: *Gloria in excelsis Deo (Chwała na wysokości Bogu), Et in terra pax (A na ziemi pokój), Crucifixus (Ukrzyżowany), Et resurrexit (I zmartwychwstał)*

J.S. Bach – *Badinerie* z Suity orkiestrowej h-moll, *Aria* z III Suity orkiestrowej D-dur,

Koncert na dwoje skrzypiec d-moll cz. I *Vivace*,

IV Koncert brandenburski G-dur cz. I,

V Koncert brandenburski D-dur cz. I,

Chaconne z II Partity d-moll na skrzypce solo,

Sonata g-moll na skrzypce solo (senza accompagnato) cz. II fuga,

Das Wohltemperierte Klavier: Preludium i fuga C-dur i c-moll tom I,

Toccatà i fuga d-moll na organy, Passacaglia c-moll na organy, Preludium chorałowe Wachet auf,

Contrapunctus XIX (fuga potrójna) z *Kunst der Fuge*

A. Vivaldi - Koncert skrzypcowy *Wiosna* cz I, *Lato* z cyklu *Cztery pory roku* cz. III *Burza*

A. Corelli - Concerto grosso g-moll *Na Boże Narodzenie* cz. I i II

C. Daquin - *Kukulka na klawesyn*

J. Ph. Rameau – *Kura na klawesyn*

B. Pękiel - *Audite mortales (Słuchajcie śmiertelni)* początkowy fragment,

G. G. Gorczycki - Koncert kościelny *Laetatus sum, Missa paschalis (Kyrie, Gloria), Conductus funebris (In paradysum)*

A. Jarzębski - Canzona *Chromatica*,

M. Mielczewski - Koncert kościelny *Deus in nomine tuo, Psalm Dixit Dominus z Vesperae Dominicales (Nieszpory niedzielne), Missa super „O gloriosa Domina” (Kyrie, Gloria)*

S. S. Szarzyński – koncert kościelny *Jezu spes mea*, Sonata D-dur na dwoje skrzypiec i b.c. (część I).

D. Stachowicz – Requiem (Introit).